

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Рехліцька Алла Євгенівна

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПОЯСНЮВАЛЬНОЇ ЗАПИСКИ)
ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 024 ХОРЕОГРАФІЯ
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 02 КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО**

Херсон, 2020

УДК 378:001.89:792.8

Затверджено на засіданні кафедри хореографічного мистецтва протокол № 2 від 07.09.2020 р.

Затверджено відповідно до рішення науково-методичної ради факультету культури і мистецтв протокол № 1 від 22.09.2020 р.

Затверджено відповідно до рішення науково-методичної ради Херсонського державного університету протокол № 3 від 20.11.2020 р.

Затверджено відповідно до рішення Вченої ради Херсонського державного університету протокол № 6 від 30.11.2020 р.

Рецензенти:

Лимаренко Л.І., Доктор педагогічних наук, Заслужений працівник культури України, професор

Грек В.А., Заслужений діяч мистецтв України, Заслужений діяч естрадного мистецтва України, завідувач кафедри хореографії Київського університету ім. Бориса Грінченка

Рехліцька А.Є.,

Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної роботи (пояснювальної записки) другого (магістерського) ступеня вищої освіти за спеціальністю 024 Хореографія галузь знань 02 Культура і мистецтво / А.Є. Рехліцька. – Херсон, 2020. – 18 с.

**Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної роботи
(пояснювальної записки) другого (магістерського) ступеня вищої освіти
за спеціальністю 024 Хореографія галузь знань 02 Культура і мистецтво**

Кваліфікаційна робота (проект) магістрів містить систематизовану інформацію за обраною темою, передбачає виклад матеріалу на основі спеціально підібраної літератури та самостійно проведеного творчо-постановочного процесу.

Кваліфікаційна робота передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності та застосування їх при вирішенні творчих, виробничих й інших завдань, розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту пов'язаних з темою роботи.

Загальна кількість сторінок 20-25.

У роботі повинні бути відображеними:

- визначення актуальності тематики, її відповідність до вимог сучасного суспільства, мистецтва та культури;
- визначення мети і завдань кваліфікаційної роботи; ідеї, конфлікту, надзавдання, видової стилістики, форми та жанру хореографічного твору;
- літературний опис змісту постановки та характеристики хореографічної композиції;
- аналіз музичної основи номеру;
- розробка архітектонічної побудови хореографічної композиції;
- літературно-графічний запис постановки та опис хореографічного тексту;
- опис сценографії;
- визначення практичної цінності виконаної роботи.

Тематика кваліфікаційних робіт:

- повинна бути актуальною, оригінальною, відповідати сучасному стану і перспективам розвитку хореографічного мистецтва, методичним,

виховним та практичним завданням хореографічної роботи творчого танцювального колективу;

- передбачає використання тематики досліджень кафедри та їх розвиток;

- визначається випусковою кафедрою;

- студентам надається право запропонувати свою тему кваліфікаційної роботи з обґрунтуванням доцільності її розробки.

Структура роботи містить:

- титульний аркуш (1 стор.)

- зміст (1 стор.)

- вступ (2-3 стор.) (актуальність, мета, завдання),

Теоретико-аналітична основа хореографічної композиції (9-10 стор.) (аналіз літератури з теми, ідейно-тематичний аналіз постановки, визначення й обґрунтування її видової спрямованості, форми та жанру, лібрето, характеристика хореографічних образів, аналіз музичного супроводу);

Літературно-графічний аналіз хореографічної композиції (9-10 стор.) (композиційно-архітектонічна побудова твору, літературно-графічний запис постановки, сценографія, костюми);

Висновки (2 стор);

Список використаних джерел 20-25 джерел (перелік посилань);

Додатки (ескізи сценографії, костюмів, афіш, програма творчого екзамену).

Загальна характеристика кваліфікаційної роботи подається у такій послідовності:

Вступ (не більше 3 сторінок)

Розкриває сутність обраної теми, її значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, стан розробленості, обґрунтування необхідності висвітлення обраної теми засобами хореографічного мистецтва.

актуальність проблеми, яка зумовила вибір теми кваліфікаційної роботи, що формулює соціальну значимість обраної теми, доцільність роботи для розвитку хореографічного мистецтва шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями обраної проблеми;

зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами передбачає використання тематики досліджень кафедри та їх розвиток, використання освітніх та навчальних програм кафедри;

мета і завдання, визначається мета роботи і завдання, що необхідно вирішити для досягнення поставленої мети в кваліфікаційній роботі;

об'єкт дослідження, це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення;

предмет дослідження міститься в межах об'єкта;

Об'єкт та предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження.

методи дослідження, що використані для досягнення поставленої в кваліфікаційній роботі мети;

наукова новизна одержаних результатів визначається оригінальністю сценічного впровадження теми та ідеї твору, підкріплюється самостійно створеною сценографією;

практичне значення одержаних результатів містить відомості про практичне застосування результатів творчого впровадження кваліфікаційної роботи, практичну цінність здобутих результатів та інформацію про ступінь їх готовності до використання або масштабів використання;

апробація результатів творчої частини кваліфікаційної роботи вказується на яких наукових конференціях, симпозіумах, нарадах та творчих задумах оприлюднено результати досліджень, викладені у кваліфікаційній роботі. Зазначається кількість публікацій. Наводяться дані щодо участі автора з даною постановкою в концертних програмах, конкурсах, фестивалях).

Перший теоретичний розділ. Теоретико-аналітична основа хореографічної композиції.

Розглядаються основні теоретичні засади обраної проблеми. Спочатку аналізуються філософські та історико-мистецькі джерела, погляди класиків на проблему, що розглядається (у хронологічній послідовності). Потім роботи зарубіжних та вітчизняних митців, що займались визначеною проблемою, або вивчали певні її аспекти. Розглянути підходи теоретиків і практиків з різних видів мистецтв, які торкалися у своїй творчості даної теми та навести приклади; довести актуальність і художню спрямованість обраної теми, її потребу для сприйняття глядачем. Для врахування сучасних тенденцій в розвитку теорії та практики хореографічного мистецтва, доцільно здійснити огляд літератури останніх років (не менш ніж за останні 5 років) за темою дослідження. Цей параграф необхідно закінчити висновками про рівень дослідженої обраної теми.

Виходячи з актуальності обраної тематики, визначається **ідейно-тематична основа твору.**

Тема (від грецького *thema* – основна думка) – те, що становить основну думку, проблему, питання, тобто про що у даному хореографічному творі йдеться мова. Тема – це об'єктивний бік постановки, вона завжди конкретна

Ідея (від грецького *idea* – поняття, уявлення) – провідна думка твору, що відтворює ставлення митця до дійсності. Ідея – суб'єктивна, в ній відображаються помисли та почуття автора по відношенню до дійсності. Ідеї повинні підпорядковуватися всі структурні компоненти постановки., Ідея твору має бути тією основою, завдяки якій автор концентрує окремі думки, враження, бачення, визначає правильний вибір жанру, лексики, музики та сценографії майбутньої хореографічної композиції.

Ідея зумовлює задум балетмейстера-постановника і основний зміст твору. Від неї залежить трактування автором теми та сюжету майбутньої танцювальної композиції.

Тема і ідея повинні бути єдині. Спочатку тема і ідея – це робочі гіпотези, їх формулювання може уточнюватися, розвиватися і навіть змінюватися у своєму змісті.

Ідейно-тематична основа твору сприяє визначенню **наскрізної дії та надзавдання** творчої роботи.

Надзавдання – це те для чого балетмейстеру необхідно втілити свою ідею в свідомість людей.

Наскрізна дія – це те, що служить лейтмотивом постановки, тобто проходить червоною ниткою через всю хореографічну композицію. У хореографічній композиції кожен епізод має свою логіку, послідовність розкриття і мету, залежно від наскрізної дії, що допомагає розкрити основну ідею танцю.

Без наскрізної дії всі завдання, пропоновані обставини і фрагменти існували б окремо, без надії на відображення найсуттєвішого – життєвої правди. Якщо для балетмейстера наскрізна дія – це прояв його надзавдання, то для танцівника вона – у дійовому виконанні.

Кожна наскрізна дія, як правило зустрічає протидію (без цього неможливий конфлікт). Це надає активності сценічним явищам, ситуаціям, подіям і служить основній меті – розкриттю надзавдання.

Конфлікт (від лат. *conflictus* – незгоди, сутичка) – це не тільки зіткнення найрізноманітніших рис характеру окремих осіб, їхніх почуттів, думок, а й зіткнення соціальних сил.

Побутові конфлікти будуються на взаєминах, зіткненнях членів сім'ї, конкуруючих груп тощо. Психологічний конфлікт притаманний, як правило, ліричній хореографії і базується на суперечностях у світогляді персонажів. Часто побутові та психологічні конфлікти співіснують у одному хореографічному творі.

Отже, визначення балетмейстером ідейно-тематичної основи хореографічного твору – це дуже важливий момент, від якого залежить

художня спрямованість, ідейність та композиційна стрункість майбутньої хореографічної композиції.

Визначення видової спрямованості, форми та жанру постановки безпосередньо залежать від ідейно-тематичної основи хореографічної композиції. Так, хореографічний твір з розгорнутою драматургією може базуватися на лексиці одного виду хореографічного мистецтва (класичний, народно-сценічний, бальний, сучасний), а може поєднувати одночасно декілька видів. При визначенні **видової спрямованості** (вид хореографії) слід чітко визначити, лексичний матеріал якого напрямку хореографії в ньому використовується. Якщо, хореографічна композиція побудованій на лексиці народно-сценічного танцю, то слід зазначити якої саме національності і можливо регіону, якщо це бальна хореографія, то вказати який саме вид бального танцю застосовувався, теж саме стосується і сучасних напрямків хореографії.

Передати і донести до глядача зміст танцювального твору можливо тільки тоді, коли буде визначена його форма.

Танцювальна форма – це композиційна побудова, в основі якої лежить ідея постановки, лексичний та музичний матеріал. В хореографічних композиціях з розгорнутою драматургією, як правило, застосовуються наступні форми побудови: хореографічні сюїти, хореографічні казки, вокально-хореографічні або літературно-хореографічні композиції, хореографічні поеми, хореографічні трагедії, хореографічні інтерпретації літературних творів та інші.

Танцювальні жанри співвідносяться з літературними, до яких належать: ліричний, романтичний, героїчний, казковий, трагедійний, комічний, сатиричний, фантастичний, історичний та інші. Визначення жанру залежить від теми та ідеї майбутньої постановки. В той же час, побудова композиції і добір виразних засобів втілення ідеї номеру залежить від жанру постановки. Так, героїчний танок не може бути вирішений тими ж засобами, що й комедійний, а трагедійний, тими ж, що й ліричний.

Зміст хореографічної композиції відображається у лібрето.

Лібрето це короткий літературний опис змісту хореографічної композиції, призначений для глядача). Під час написання лібрето автор повинен не фантазувати, а описувати реальні події, які відбуваються на сцені. Перед лібрето можна написати епіграф, який посилює сприйняття змісту твору.

Далі в роботі надається **характеристика хореографічних образів**, яка має бути змістовною та образною. Автор роботи може спиратися на цитати з книжок, в яких є опис споріднених персонажів. Головне, щоб надана постановником характеристика допомогла виконавцям легко і свідомо вжитися в образ.

Далі **аналізується музичний супровід** до хореографічної композиції, який має бути представлений автором роботи в розгорнутому вигляді.

Аналізувати музичний матеріал слід в літературній формі. На початку необхідно вказати назву твору, прізвище композитора, автора слів (при їх наявності) та виконавців. Наприкінці визначити: **лад, форму, розмір, темп, загальну кількість тактів та хронометраж** (тривалість постановки). Музичний матеріал може бути представлений компіляцією декількох фрагментів декількох музичних творів об'єднаних образною логікою драматургії номеру.

Другий розділ. Літературно-графічний аналіз хореографічної композиції.

Передбачає визначення композиційно-архітектонічної побудови твору та літературно-графічного запису хореографічної постановки, який включає умовні позначки та скорочення, запис малюнків танцю та опис хореографічного тексту.

Архітектоніка (від грец. «arhitektonike» – будівельне мистецтво) означає пропорційність драматургічного співвідношення частин змісту до загального цілого, тобто пропорційність загального і часткового в танці.

Дії в хореографічній композиції розгортаються за законами драматургії. Вміння користуватися цими законами і правильно їх застосовувати – один із найскладніших етапів творчості балетмейстера. Стандартів для створення хореографічної композиції не існує. Кожна тема підказує митцю свою особливу форму втілення. Всі п'ять компонентів композиції органічно пов'язані між собою.

Експозиція – це вступна частина композиції, введення в дію, яка знайомить з епохою, місцем та часом дії, з персонажами та їх характерами. Стає зрозумілим видова спрямованість танцю (народно-сценічний, характерний, фольклорний, бальний чи якийсь інший). За тривалістю вона може бути різною – як короткою, миттєвою так і розтягнутою.

Зав'язка – початок дії або виникнення конфлікту. Зав'язка має бути чіткою і зрозумілою, з неї, власне, розвивається сюжетна лінія твору. Зав'язка в два рази інтенсивніша за експозицію, за тривалістю вона коротка.

Розвиток дії – фрагмент перед кульмінацією. Може включати кілька самостійних ліній або подій. Існує динамічний і сповільнений розвиток дії. Треба уникати розтягнутого, в'ялого розвитку дії, що робить композицію невиразною і млявою. Можливо використовувати емоційні спади, з метою накопичення засобів для наступного підйому на більш високий емоційний рівень. Розвиток танцю, як і його зав'язка, визначається задумом і змістом хореографічного твору. Ця частина сама найдовша, тому що саме вона розкриває основний зміст танцю.

Кульмінація – це вершина музично-хореографічного дійства, підготовлена експозицією, зав'язкою та розвитком дії. У кульмінації конфлікт досягає найвищої точки емоційного розвитку. Це сама яскрава, вражаюча, емоційно виразна частина твору. За тривалістю вона сама коротша.

Розв'язка логічно витікає з усього ходу танцювального дійства. Нею завершується думка, сюжет та танцювальний малюнок. Розв'язка буває динамічно-емоційною або розважливою, іноді несе в собі ідею чогось

недоговореного і змушує глядача міркувати над тим, що буде далі. Вона може бути короткою і співпадати з кульмінацією, а може бути достатньо тривалою. Однак інтенсивність танцювального номеру після кульмінації різко падає. Тому що розв'язка - це кінець танцювальної композиції.

Наведемо приклад оформлення композиційно-архітектонічної побудови хореографічної композиції

Назва частини	Кількість тактів	Зміст
Експозиція	16 тактів	Вихід дівчат, які імітаційними діями створюють картинку розваг (деякі водять маленький хоровод, деякі уплітають вінки). На задньому плані спиною до глядача стоїть Героїня, тримає в руках гілля і разом із декорацією утворює куц.
Зав'язка	16 тактів	Одна з дівчат зацікавилась кущем і підійшла трохи ближче. Інші теж звернули увагу і підбігли до куща. Перша дівчинка легенько торкнулася гілля. Героїня почала оживати і повернулася обличчям до глядача. Героїня роздає кожній дівчинці по гілочці, вони із задоволенням їх приймають. Дівчата водять навколо Героїні хоровод.
Розвиток дії	48 тактів	Дівчата відходять на задній план. Героїня розповідає про своє минуле. З'являється молодий Козак і починає залицятися до неї. Вона соромиться, а він милується її красою і вродою. Парубок пригортає Героїню до себе, в їх танці передається почуття любові і бажання бути разом. Дівчата стають парами і утворюють ворітця. Парубок підхоплює наречену і несе її крізь ворітця, що утворене із гілля. Танець кохання, ніжності і бажання. Смута та журба, сльози та ганьба пригнічують її до землі. Вона хоче втекти. Але дівчата нагадують їй, що вона куц, а не дівчина. Дівчата віддають їй гілля і схиляються біля неї, співчуваючи.
Кульмінація	16 тактів	Вдарив грім, пішов дощ і дівчата розбіглися у різні сторони, залишивши Героїню одну.
Розв'язка	4 такти	Героїня стоїть самотня, а гомін дощу драматизує її долю.

Іноді запис архітектонічної побудови може бути менш розгорнутим.

Наприклад:

Назва частини	Кількість тактів	Зміст
Експозиція	16 тактів	Поява Героя
Зав'язка	24 такти	Поява Героїні. Діалог між Героєм і Героїнею
Розвиток дії	60 тактів	Героїня зізнається Герою в коханні Дії Героя та Героїні в певних обставинах Боротьба Героя з супротивником та обставинами
Кульмінація	16 тактів	Зрада Героїні
Розв'язка	8 тактів	Смерть Героя Героїня зникає

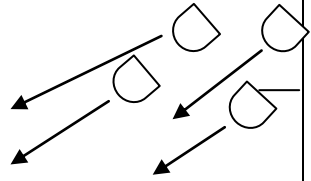
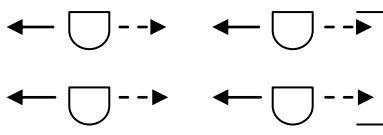
Графічна фіксація постановки оформлюється у вигляді таблиці, з використанням загальноприйнятих умовних позначок та скорочень.

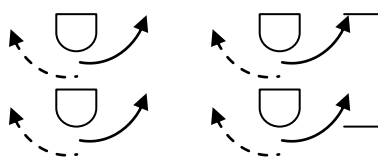
Спина дівчини - - обличчя дівчини

Спина хлопця обличчя хлопця

Напрямок руху

Рух по колу

Архітектоника	Малюнок танцю	Кількість тактів	Хореографічний текст
Експозиція		1-8 т.	З правої третьої куліси рухом №1 виходять дівчата.
		9-12 т.	Д. виконують танцювальну комбінацію №1.

	13-20 т.	<p>На чотири такти дівчата виконують танцювальну комбінацію №2, повертаючись навколо себе ліворуч. На наступні чотири такти - комбінацію №3</p>
---	----------	---

Опис хореографічного тексту включає опис положень рук, поз, положень у парі, рухів, акробатичних елементів, підтримок та танцювальних комбінацій (не менше 10 комбінацій). Хореографічні рухи окремо описуються у додатках.

Це змістовна частина роботи, яка розкриває особливості пластичного вирішення хореографічного твору.

Наступним етапом роботи є опис оформлення простору сцени і надання візуальної оправи хореографічній дії за допомогою засобів образотворчого мистецтва та світлових ефектів. Визначення характеристик сценічного костюму, як одного з основних компонентів матеріально-сценічної культури.

Створення ескізів костюмів і оформлення хореографічної композиції підкоряється загальному, тональному вирішенню через сприйняття кольору в динаміці а також виділення окремих характерів образів. Все разом об'єднує художня драматургія твору.

Сценографія – це синонім декораційного мистецтва, яке визначається як мистецтво створення образу завдяки декораціям і костюмам, світлу та постановочній техніці. Декораційне мистецтво сприяє розкриттю змісту і стилю вистави, посилює його вплив на глядача. Елементами декораційного мистецтва є костюми, маски, оформлення сцени. Декорація створюється завдяки живопису, графіки, архітектури, освітленню, сценічній техніці, проєкції, кіно та інших виразних засобів.

Ураховуючи ці основоположні теоретичні моменти, оформлення оригінальної сценографії хореографічної композиції повинно включати: оформлення сцени та світлову партитуру, опис та ескізи костюмів.

Оформлення сцени зображується у вигляді малюнку або фотографії, яка обов'язково виконана в кольоровій гамі.

Світлова партитура розписується у вільній формі, відповідно до архітектоніки номеру (експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка), зазначається у разі необхідності та відповідності до художньо-змістовного навантаження.

Ескізи костюмів повинні відповідати задуму постановки і бути якісно виконані. Під час опису костюмів важливо окремо описувати сценічний одяг кожного виконавця, враховуючи вид, стиль та жанр хореографічної композиції та історико-мистецькі традиції використання сценічного костюму в хореографічному мистецтві. Бажано вказувати фасон, вид тканини та кольорову гаму. Ескізи костюмів викладаються у додатках, допускаються широкоформатні фотографії виконавців в костюмах.

Загальні висновки наприкінці роботи повинні мати узагальнюючий характер і містити основні результати дослідження. Висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень, методичних рекомендацій. Необхідна узгодженість висновків з завданнями дослідження. Перш ніж переходити до написання висновків, доцільно ще раз перечитати завдання, які ставились дослідником на початку роботи, а потім згідно з ними послідовно розкривати досягнуті результати. До кожного завдання дослідження має бути 1-2 висновки. Кожне нове положення доречно подавати щоразу з абзацу (з нумерацією чи без неї). Необхідно вказати, в якій мірі автору вдалося впоратися з постановочним проектом, яке теоретичне та практичне значення має дана робота. Обсяг висновків – 2 сторінки.

Список використаних джерел оформлюється відповідно до вимог. До переліку включаються ті джерела, на які були зроблені посилання в роботі або ті джерела, які висвітлюють відповідну тему і знайомі авторові роботи.

З кількох можливих способів упорядкування матеріалу в списку (за алфавітом, за порядком посилань) найбільш вживаним є розміщення прізвищ авторів або назв праць за алфавітом. Кількість використаних джерел у випускній кваліфікаційній роботі має бути 15-20 і включати літературу з теми дослідження, а також літературу з хореографії.

Додатки можуть вміщувати різноманітні допоміжні матеріали, які не ввійшли в основний зміст роботи. У додатки можуть бути внесені окремі ілюстрації, таблиці, схеми, фотографії, опис рухів тощо.

Додатки потрібно оформлювати як продовження рукопису на наступних сторінках, розташовуючи відповідно до появи посилань на них у тексті. Додатки повинні мати спільну з рукописом наскрізну нумерацію сторінок. Кожен додаток починається з нової сторінки. Найчастіше додаток має свій заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту на сторінці. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується «Додаток», кожен наступний додаток позначається послідовно цифрами або літерами української абетки. Наприклад, *додаток А, додаток Б*.

Оформлення кваліфікаційної роботи виконується відповідно до Положення про кваліфікаційну роботу (проект), затвердженого Наказом Херсонського державного університету від 09.10.2020 р. №953-Д.

Зразок змісту

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 Теоретико-аналітична основа хореографічної композиції..	6
1.1. Історико-мистецьке обґрунтування хореографічної композиції...	6
1.2. Ідейно-тематична основа.....	12
РОЗДІЛ 2 Літературно-графічний аналіз хореографічної композиції	15
2.1. Композиційно-архітектонічна побудова твору.....	15
2.2. Графічна таблиці твору та опис хореографічного тексту.....	16
2.3. Сценографія.....	20
Висновки	23
Список використаних джерел	25
Додатки	27

Список використаних джерел

1. Бекина С. И. Музыка и движение / С. И. Бекина, Т. П. Ломова, Е. Н. Соковнина. – К.: Просвещение, 1981. – 178 с.
2. Боримська Г. В. Самоцвіти українського танцю / Г. В. Боримська. – К.: Мистецтво, 1974. – 112 с.
3. Василенко К. Ю. Лексика українського народно-сценічного танцю: автореф. дис. д-ра мистецтвознавства : спец. 17.00.01 / К.Ю. Василенко; Київський державний університет культури і мистецтв. – К., 1998. – 46 с.
4. Ващенко Г. Виховна роль мистецтва / Г. Ващенко // Праці з педагогіки та психології. – К., 2000. – Т.4. – С. 196–256.
5. Горбатова Н. О. Становлення мистецтва класичного танцю в Україні (20-30-ті роки ХХ століття): автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 17.00.01 / Н. О. Горбатова ; Київський національний ун- т культури і мистецтв. – К., 2004. – 20 с.
6. Горожанкіна О. М. Педагогічні умови формування професійного світогляду майбутнього педагога-музиканта : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 13.00.04 / О. М. Горожанкіна ; Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. – Черкаси, 2010. – 23 с.
7. Дункевич С. Г. Сучасна сценічна хореографія в культурі України: філософський аналіз: автореф. дис. ... канд. філос. наук : спец. 26.00.01 / С. Г. Дункевич ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ;– К., 2012. – 17 с.
8. Енциклопедія сучасної України ; Т. 4 (В-Вог) ; ред. І. М. Дзюба; НАНУ; Наукове товариство ім. Т. Шевченка. – К., 2005. – 699 с.
9. Жак-Далькроз Э. Ритм / Э. Жак-Далькроз. – М. : Классика XXI, 2008. – 248 с
10. Зав'ялова О. К. Історія балетного мистецтва: від витоків – до початку ХХ ст. [Текст] : навч. посіб. для студентів ф-тів мистецтва пед. ун-тів (спец.

- хореографія) та гуманітар. ф-тів ВНЗ / О. К. Зав'ялова; Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. – Вид. 2-ге. – Суми : Мрія, 2014. – 114 с.
11. Загайкевич М. П. Драматургія балету / М. П. Загайкевич. – К. : Наукова думка, 1978. – 255 с.
12. Камін В. О. Мистецтво балетмейстера: навчально-методичний комплекс. – Київ: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2014 – 194 с.
13. Каміна Л. І. Особливість балетмейстера – автора хореографічних творів. / Л. І. Каміна – Київ. : УЦКД, 2004. – 16 с.
14. Колосок О. П. Пошуки образного рішення хореографічної композиції / О. П. Колосок. – К. : Видавничий центр НАУ, 1997. – 68 с.
15. Легка С. А. Українська народна хореографічна культура ХХ століття: автореф. дис... канд. іст. наук : спец. 17.00.01 / С. А. Легка ; Київський національний ун-т культури і мистецтв. – К., 2003. – 20 с.
16. Литвиненко В. А. Зразки народної хореографії : підручник / В. А. Литвиненко. – К. : Альтепрес, 2007. – 468 с
17. Майстри народно-сценічної хореографії: біографічний довідник / [укладач О. П. Колосок]. – К. : ДАКККіМ, 2008. – 116 с.
18. Мистецтво балетмейстера і постановка танцю : прогр. курсу для студ. зі спец. 7.020202 «Хореографія» / ПВНЗ «Міжнародний Слов'янський унт. Харків». Факультет хореографії. Кафедра теорії та практики художньої творчості ; [уклад. І. В. Михайлова]. – Х. 2007. – 47 с.
19. Новерр Ж. Ж. Письма о танце и балетах [Пер. А.А. Гвоздевой, примеч. и статья И.И. Соллертинского] / Ж. Ж. Новерр. – Л. : Academia, 1927. – 316 с
20. Пархоменко А. Н. К проблеме балетмейстерской подготовке будущих педагогов-хореографов в системе высшего педагогического образования /А. Н. Пархоменко // Актуальные проблемы мировой художественной культуры : материалы VII междунар. науч. конф., посвящ. Памяти проф. У. Д. Розенфельда (Гродно, 16-17 окт. 2014 г.) В 2 ч. Ч. 1 / ГрГУ им. Я.

- Купали; редкол.: Т. Г. Барановская (гл. ред.) [и др.]. – Гродно : ГрГУ, 2015. – С. 127-131.
21. Проблеми розвитку сучасної хореографії та шляхи їх вирішення: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (23-24 липня 2006р., м. Луганськ). – Луганськ, 2006. – 109 с.
22. Рехліцька А. Є. Мистецтво балетмейстера: навчальний посібник. – Херсон: ХДУ, 2012 – 93 с.
23. Сердюк Т. І. Формування художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів хореографії: автореф. дис. канд. пед. наук : спец.13.00.04 / Т. І. Сердюк. – Київ, 2009. – 24 с.
24. Стан народної хореографії в Україні та перспективи її розвитку [Текст] : матеріали наук.-практ. конф. (28 лют. 2002 р., м. Київ) / ред. Е. П. Архипенко [та ін.] ; Національний заслужений академічний ансамбль танцю України ім. П. Вірського, Український культурнопросвітницький центр «Дружба», Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв України, Всеукраїнський фестиваль-конкурс народної хореографії ім. Павла Вірського 2002-2003. - К. : Стилос, 2002. – 100 с
25. Теоретична основа при створенні хореографічного образу: Методичні рекомендації з предмету «Мистецтво балетмейстера» [Укл. О. П. Колосок]. КДУКіМ, кафедра народної хореографії. – К., 1998 – 15 с.